

## BUDAPEST FELSZABADÍTÁSÁHOZ VEZETŐ HADMŰVELETEK ÉS AZ OSTROM\*

*Előzmények.*

**A** Budapest felszabadításához vezető hadműveleteket és az ostrom eseményeit ma még csak körvonalakban ismerjük. Az ellenfelek elhatározásaira legfeljebb az eseményekből visszafelé tudunk következtetni. Aki ma a méltatásra vállalkozik, igen nehéz helyzetben van. Az események száraz, időrendi felsorolásával egyszerű krónikássá válhat, a másik oldalról az a veszély fenyegeti, hogy a dolgok logikáját keresve fantáziája elragadja és a megoldásra váró egyenlet ismeretlenjét teljesen szubjektív elemekkel helyettesíti. A két véglet közötti helyes egyensúly megkeresése marad az egyetlen elfogadható megoldás.

1944-ben a szovjet haderő zöme a Karkov, Kiev, Lemberg-vonalon tört előre és a nyári hónapokban elérte az Északkeleti Kárpátok előterét. A keleten visszavonuló német erő ezzel két, laza összefüggésű részre szakadt: északi nagyobb fele a Kárpátok és a Keleti-tenger között észak-déli írcvonalon állott, a Mannstein-hadseregcsoport pedig a 2. és 3. ukrán hadseregcsoport északról fenyegető átkarolása elől kitérvő, hatalmas kanyarodással Észak-Moldvába és Besszarábiába vonult vissza, ahol balszárnyát a Kárpátokra, jobbszárnyát pedig a Fekete-tengerre támasztva kelet-nyugati irányú írcvonalat vett fel.

*Tervek 1944 második felére.*

A háborúnak ebben a fázisában a legfelsőbb szovjet hadvezetőség új elhatározások előtt állott. *Döntenie kellett a Vörös Hadsereg főerejének további alkalmazásáról.* A tekintetbejövő támadási irányok közül a legfelsőbb szovjet hadvezetőség a Varsó—Posen—Berlin-i vonalat választotta. Ezt az elhatározást döntő érvek támasztották alá: a legrövidebb és a német ellenállás szívébe irányuló leghatásosabb irány volt ez, amelyet a földrajzi viszonyok, a közlekedési vonalak és a nyugaton partraszállt szövetségeseikkel való legjobb együttműködés is indokoltak.

Az általános helyzetből és a földrajzi viszonyokból adódott a másik, *déli nyugati hadműveleti irány a szovjet mellékerők számára.* Azt

\* A vázlatokat Zsigmond Guido alezredes készítette.

kellett eldönteni, hogy ez utóbbiak az Erdős-Kárpátok hágóin át törjenek-e Budapest és tovább Wien ellen, vagy pedig a Bukarest—Belgrád-i kerülővel vigyék a hadműveleteket a Középduna medencébe. Az *első megoldás* esetén a hadműveletek kezdő szakaszában le kellett volna küzdeni a Kárpátokban várható szívós ellenállást. Ha az áttörés sikerül, úgy a Mannstein-hadseregcsoport és az egész balkáni német haderő a magyar területen át vezető visszavonulási utaktól elvágva elszigetelt helyzetben megsemmisíthető. A *másik támadási irány mellett* szólt az, hogy a Déli-Kárpátok és a Balkán hegység elérése előtt csupán a Focsani—Galac-i földszorosban volt várható komolyabb ellenállás. Így lehetett legbiztosabban megtörni az ingatag balkáni csatlósállamok ellenállását és a leggyorsabban megsegíteni a már három éve egyedül harcoló jugoszlávokat. Valószínű, hogy ez utóbbi irány választásánál *döntő szerepet játszott a Romániával kötött titkos megállapodás.*



*Magyar lehetőségek 1944 nyarán.*

Bár látszólag távol esnek ezek a problémák Budapest felszabadításától, nem kétséges, hogy *ekkor dőlt el Fővárosunk sorsa.* A magyar kormányzat ugyanis az utolsó pillanatig sem szánta rá magát a Szovjetunióval történő közvetlen tárgyalásra. A hatalomhoz való ragaszkodás és a felelősségrevonástól való indokolt félelem megakadályozta vezető köreinket abban, hogy az ország és a Főváros megmentésére felkínálkozó utolsó reális lehetőséget megragadják és arra az útra lépjenek, melyet egy évvel előbb az olasz uralkodó és Badoglio marsall választottak. Ehelyett még mindig illúziókba ringatták magukat és a közvéleményt, hogy a háború befejeződhet, még mielőtt a Szovjetcsa-

patok az ország területére érnek. A Kárpátok akadályjellegének túlértékelése, a Szövetségesek északadriai partraszállása, angolszász ejtőernyős hadseregek megjelenése a magyar Alföldön voltak a szalmaszálak, melyekbe a vízbefuló rendszer kapaszkodott. *Ha a magyar kormányzat 1944 nyarán a Kárpátok védelmének címén az egész magyar haderőt az Északkeleti Felvidéken és a Kárpátok előterében összpontosítja, ezt megelőzőleg őszinte tárgyalásokat kezdeményez a Szovjetunióval és a román kiugrással egyidőben a Vörös Hadsereg oldalára állva megnyitja a szorosokat, nem kétséges, hogy Magyarország legnagyobb része Budapesttel együtt úgyszólván harc nélkül felszabadul.* A román kiugrás pillanatában még mindig adódott megoldás: utasítani a magyar hadseregpapancsnokokat, hogy kezdjenek közvetlen tárgyalást a szemben álló szovjet parancsnokokkal az azonnali átállásról.

Ehelyett vezetésünk a román kiugrás hatása alatt a helyzet tárgylagos felmérése helyett további illuziókat kergetett és az Északerdélyben álló 2. hadsereggel támadást intézett a Déli Kárpátok vonalának kézbevitelére.

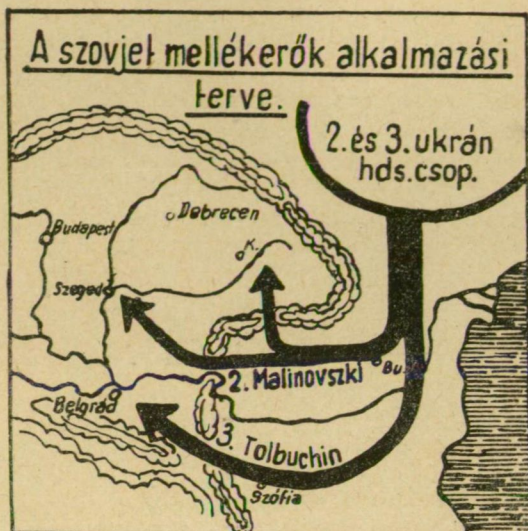
A sokkal előrelátóbb román vezetés felkészülve várta az akciót és az előretörés lényegtelen helyi sikerek után Torda-tól délre elakadt.

#### *Szovjet hadműveletek a Tisza vonalának eléréséig.*

A vörös hadsereg a meglepetést merészen kihasználta és a felbomló Mannstein-hadseregcsoport ellenállását legyűrve igen gyorsan tört előre. *Tolbuchin hadseregcsoportja* Románián és Bulgárián át a Morava völgye és Belgrád felé közeledett, a *Malinovszki hadseregcsoport* pedig a Délerdélyben felvonult román erők biztosító lánc mögött áthaladt a Déli Kárpátok szorosain. Ezzel végleg szertefoszlottak a magyar kormányzat illúziói és most már végre rászánta magát a Szovjetunióval való fegyverszüneti tárgyalásokra. A kedvező pillanat azonban már elmúlt, a német vezetés figyelme Magyarországra terelődött és hathatós rendszabályok történtek az újabb kiugrás megelőzésére. Az október 15-i kiáltvány már csak mentséget kereső demonstráció volt, mely egyaránt nélkülözte a belpolitikai előkészítést és a katonai megalapozást. Ezért kellett az országnak hadszíntérré válnia, a Fővárosnak pedig az ostrom minden következményét végigszenvednie.

A Déli Kárpátok szorosain harc nélkül áthaladó 2. ukrán hadseregcsoport erőfeszítései arra irányultak, hogy átkaroló szárnyát egyre nyugatabbra kiterjesztve a Tiszától keletre és a Kárpátoktól délre eső területen minél nagyobb német-magyar erőket zárjon körül. Ebből a célból nyugati szárnyán, Arad és Temesvár körzetében igen jelentős páncélos és gyalogos erőket gyülekeztetett. A hadműveleti cél volt Debrecenen át Tokaj-ra és Csap-ra előretörve elzárni az Északerdélyben kialakuló zsák nyakát. A támadás október elején indult meg. A német vezetésnek azonban volt még annyi ereje, hogy a fenyegető veszély elhárítására maga is nagy páncélos tömegeket dobjon





harcba Debrecen—Szolnok térségében. Így fejlődött ki a hosszabb időn át hullámzó *debreceni páncélos csata*. A szovjet vezetés főlénye, a szovjet katona és páncélos minősége végül is győzedelmeskedett, de a csata elhúzódása módot nyújtott a német vezetésnek arra, hogy erőit az Északerdély-i zsákból kivonja. Október 20-án a Malinovszki hadseregszereget elfoglalta Debrecen, november elején Debrecenről északnyugatra elérte a Tisza vonalát. Egyéb részeivel pedig még október első harmadában Szegedtől délre átkelt a Tiszán és október 12-ig elfoglalta Szegedet és Szabadkát.

A hadtörténelem feladata, hogy kiértékelje és kellően méltassa a 2. és 3. ukrán hadseregszereget teljesítményét. A hadműveletek most ismertetett szakaszában e két hadseregszereget csapatai kerek két hónap alatt 800—1000 km utat tettek meg. Ezalatt utánszállításuk a Kárpátokat délről megkerülő igen gyér út- és vasúthálózaton, illetve a Fekete-tengeren és a Dunán történt. Az utánszállító vonal hossza Moszkvától Szegedig szárazföldön 2000 km, vizen még ennél is hosszabb. Az ellenséges ellenhatás mellett nem szabad számításon kívül hagyni a rombolásokat, átrakásokat és az aknaveszélyt sem, ha a teljesítményt értékelni akarjuk.

#### *A Budapest körülzárására irányuló hadműveletek.*

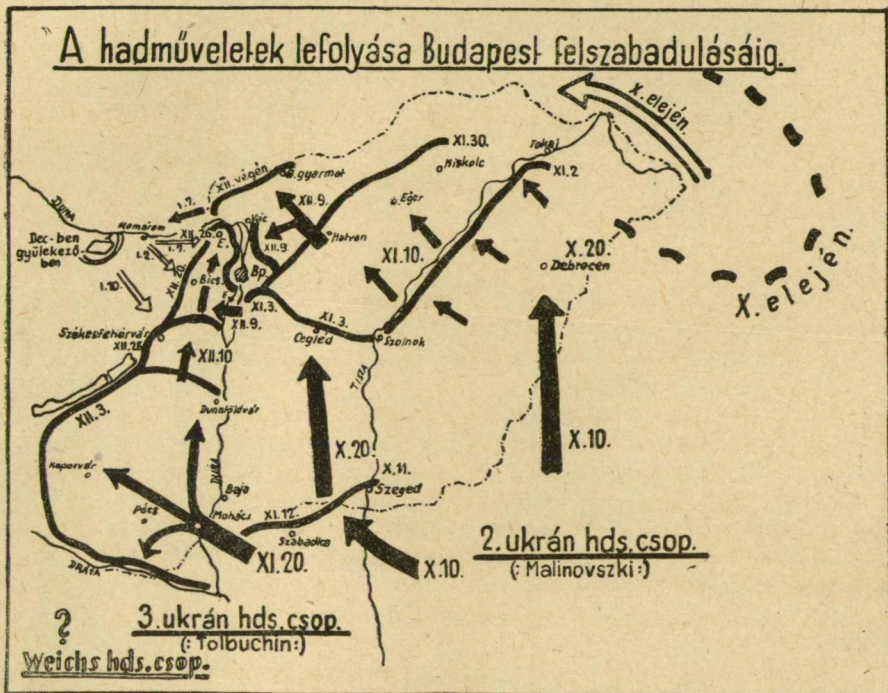
A Kárpátokon való áthaladás és a Magyar Alföld elérése után a két ukrán hadseregszereget további feladata a minél gyorsabb, Bécs-re irányuló előretörés volt.

Ehhez a nagyszabású hadművelethez utánszállítási vonalként be kellett kapcsolni az Északkeleti Kárpátokon át Budapest irányában összefutó, majd tovább, Bécs felé vezető út- és vasúthálózatot is.



Mint hogy a Duna utánszállító vonala is Budapesten halad keresztül, a Főváros elfoglalása, éppen közlekedési csomópont jellegénél fogva minden további hadművelet előfeltétele és alapja volt.

A két ukrán hadseregescsoport erőfeszítései elsősorban tehát az északkeleti út- és vasúthálózat felszabadítására és a Főváros elfoglalására irányultak.



Nem kétséges, hogy Budapest minél hosszabb ideig való kézben tartása komoly szerepet játszott az OKW. hadműveleti elgondolásai-ban. Ennek oka egyrészt a Budapesten átfutó közlekedési vonalak előbb ismertetett fontosságában rejlik. A másik, nem kevésbé nyomós ok az volt, hogy a Főváros sarkpontja azoknak a védővonalaknak, amelyek alkalmasak egy Bécs irányú előnyomulás feltartóztatására. A legkeletebbi ilyen védővonal a Börzsöny-hegység keleti lejtőjén a Nagyszál (Naszály) hatalmas tömbjén keresztül Budapestet keleten tágabb hídfőszerű félkörívben megkerülve a Duna vonalán a Dráva torkolatáig tart. A Budapesttől délre húzódó Dunavonal elvesztése esetén Budapest kézben tartása mellett mint második védőállás adódik a Velencei tó és a Balaton, illetve a Tétényi fennsík, a Vértes, a Bakony keleti lejtje és a Balaton által meghatározott vonal. A Balaton délnyugatról történő megkerülése kockázatos, mert lehetőséget ad arra a védőnek, hogy a természetes szárnybiztosítás mögül kilépő ellenséget elszigetelten megverje.

E két védővonal áttörése esetén mint utolsó lehetőség marad.

hogy a védő Budapestet megfelelő helyőrséggel ellátva arra törekszik, hogy a város minél hosszabb ideig való kézbentartásával megfossza a támadót a Budapesten keresztül irányuló utánpótlási vonalak használatától.

A *Malinovszki hadseregcsoport* az új hadműveletekhez az Észak-bácskában, és a középső Tisza-vonalán csoportosult. *Feladata volt* az általános északi irányú előretörés a Magyar Középhegység vonaláig, és ezzel a Kárpát-Ukrajnán átvezető utak és vasutak megnyitása, másrészt Budapest keletről való lezárásával ennek a támadásnak biztosítása, később pedig a város elfoglalásában való közreműködés.

A *Tolbuchin hadseregcsoport*, mely időközben Belgrádot felszabadította, a Szerémségen keresztül a Délbácskában vonult fel. *Feladata volt*, hogy egyrészt a Dunántúlra átkelve a Balaton és a Dráva közötti, nyugatra előreugró állásban a Malinovszki hadseregcsoport hadműveleteit a Balkánról visszavonuló Weichs-féle német hadseregcsoport beavatkozásával és minden a Dunántúlról keletre irányuló támadással szemben biztosítsa, másrészt, hogy erőivel maga is résztvegyen a Főváros teljes körülzárásában.

A hadműveletek ennek a nagyvonalú tervnek értelmében alakultak. Az *Észak-Bácskában felvonuló Malinovszki hadseregcsoport* október hó 20-án hatalmas támadást indított északi irányban és rövid néhány nap leforgása alatt Cegléd, Szolnok vonalát érte el. November 4-én a szovjet páncélos élek Soroksárra futottak be. A hadműveletnek ebben a fázisában az Alföldről fokozatosan kiszoruló német erők még ellentámadásokkal kísérleteztek.

A következő hadműveleti szakaszban Malinovszki hadseregcsoportja Cegléden és a Tisza Szolnok—Tokaj-i szakaszán keresztül tovább tört előre északra és november végéig elfoglalta Miskolcot, Egert, Gyöngyöst és Hatvant.

A *Tolbuchin hadseregcsoport* november végén meglepetésszerűen átkelt a Dunán és villámgyors előnyomulással birtokába vette a Balatontól délkeletre fekvő országrészt.

December 9-én a *Malinovszki csoport* újabb támadásra indult. Áttörte a Budapesttől északkeletre húzódó védővonalat és Vác elfoglalásával keletről bezárta az ostromgyűrűt. Ugyanakkor részeivel Ércsinél átkelt a Dunán és felvette az összeköttetést Tolbuchinnal. Észak felé a Malinovszki-csoport gyors egységei a Börzsöny hegységen keresztül az Ipoly-vonalig törtek előre.

A körülzárásra irányuló hadműveletek *utolsó szakasza december 20-án kezdődött*. Tolbuchin a Velencei tó két oldalán ismét áttörte a német védőállást és a Gerecse és Pilis közötti horpadáson át Esztergomnál bezárta a gyűrűt, majd egy keleti irányú retesszel Békásme gyernél is elérte a Dunát. December 24-én néhány merész szovjet páncélos befutott a Széna-térre.

#### *A német ellentámadások és az ostrom.*

A szovjet haderő villámgyors, meglepő akciói halomra döntötték a Budapestre alapozott védelmi terveket. Elveszett északon a Bör-

zsöny hegység, délen a Duna vonala, majd az Esztergom irányú áttöréssel a védelemnek utolsó lehetősége is megszűnt. Ezt a súlyos pozíciós veszteséget az OKW. helyre akarta hozni. Az ellentámadáshoz Komárom térségében igen jelentős erőket gyülekeztetett, köztük a 2. német páncélos hadsereget. Ezek feladata nem annyira a Budapestre szorult védőcsapat felmentése volt, hanem az, hogy velük az összeköttetést felvéve, ha lehet, a dunai, de legalábbis a Magyar Középhegységre és Budapestre támaszkodó védővonalat helyreállítsák. Nem kétséges, hogy a német ellentámadás sikere esetén a hadműveletek elhúzódnak és végrehajtják Budapest radikális személyi és anyagi kiürítését. Ez a terv már a körülfűrés előtti időben is megvolt és annak maradéktalan megvalósítását csupán Tolbucchin áttörése tudta megakadályozni. Ha pedig Budapest kiürítése a terv szerint megtörténik, ez az ország felszabadulás utáni fejlődésére beláthatatlan következményekkel járt volna.

Néhány szóval utalni kell itt arra a súlyos feladatra, amely a Tolbucchin hadseregcsoport vállaira nehezedett. Csapatai a Dráva-torkolatától Barcsig, innen a Balaton nyugati sarkáig, majd a Balaton mentén, később a Bakony és Vértes keleti átjáróinak vonalában fel Esztergomig, egyben keletre fordított második arcvonalban Nagytéténytől közvetlenül Buda külvárosaira támaszkodva Békásmegyeryig állottak. Habár az utolsó áttörés meglepte a német erőket, Tolbucchin mégsem vállalkozott arra, hogy azonnal a Főváros budai oldalának ostromához fogjon. A honvédő háború bőséges tapasztalatokat szolgáltatott a nagyvárosokban rejlő hatalmas védelmi lehetőségekre. Igen veszélyes dolog lett volna a rendelkezésre álló aránylag kis erővel súlyos helység harcokba bonyolódni, amikor várható volt a komáromi német erők beavatkozása. A Tolbucchin-hadsereg kettős arcvonala alig 30—40 km-re állott egymástól. Minden nélkülözhető erőt a nagyobb veszéllyel, a Komárom irányából várható felmentési kísérlettel kellett szembeállítani. Az arccal keletnek álló budai zárógyűrű aránylag biztonságosabb helyzetben volt, mert a védők zömét egyelőre a Vác—Gödöllő—Ecsér—Dunaharaszti félkörívben a Malinovszki-hadsereg erői megfelelően lekötötték.

A német ellentámadás röviddel a körülfűrés után, január 5-én bekövetkezett. Komáromtól délkeletre 6 német páncélos és több gyalogos hadosztály indult rohamra, de a 3. ukrán hadseregcsoport a legnehezebb helyzetben kitarva, Bicske térségében feltartóztatta a támadást, melyben a Varsó alól idevont Totenkopf és Viking páncélos hadosztályok is résztvettek. Egyedül a Duna mentén értek el a németek részletsikert. Itt visszafoglalták Esztergomot, de ennél továbbjutni nem tudtak. Ötnapos késedelemmel, tehát január 10-én a Móri Horpadáson át is megindult a német ellentámadás. Sikertelenül itt Székesfehérvárt visszafoglalniok és Ercsit megközelítve előidéztek a hadművelet legkritikusabb pillanatát. A Tolbucchin hadseregcsoport a keletre előrenyult éket északról és délről oldalbatámadta. Az ellenrendszabály hatásos volt, a németek visszavonultak és bár Székesfehérvár a kezükben maradt, az ostrom befejeztéig már nem tudtak újabb, komoly ellentámadást indítani.

Mielőtt a város ostroma megindult volna, 1944 december 29-én az

oroszkok ultimátummal fordultak Pfeffer Wildenbruch tábornokhoz, a védősereg parancsnokához, melyben igen előnyös feltételek mellett megadásra szólították fel. A németek a parlamentereket legyilkolták és ezáltal a város sorsa végleg megpecsételődött. A Főváros védőereje egyrészt magyarországi svábokból felállított teljesen friss német alakulatokból, másrészt néhány leharcolt magyar hadosztályból, szétugrasztott kötelékek roncsaiból, csendőrzászlóaljkból és egyetemi zászlóaljkból állott.

A magyar alakulatok század és ennél kisebb egységekre tagozva a német csapatoknak voltak alárendelve. A mintegy 8—10 hadosztályt kitevő védőcsapaton kívül tízezerszámra bújkáltak a városban a magyar katonaszökevények és különböző, hamis papírokkal ellátott illegális alakulatok, melyek száma a szökevényekkel napról-napra nőtt.

Vác és Mogyoród között a Feldherrnhalle páncélgránátos hadosztály állott a 12. magyar hadosztállyal. Innen Rákoscsabáig a 8. SS. lovashadosztály a magyar 10. és az 1. páncélosadosztály maradványai-val. Tovább délre Csepelig a 22. SS. lovashadosztályt vetették harcba a magyar rohamtüzérség és az 1. lovashadosztály részeivel.

Óbudát vegyes folyamóralakulatok, a Rózsadombot az egyetemi zászlóalj, a Svábhegy nyugati lejtjét a nyilas csendőrzászlóalj védte, míg a budai védőgyűrűt délen mindenünnen összeszedett vegyes-magyar kötelékek zárták be.

December 10-e körül vette fel a Malinóvszki hadseregcsoport az érinikezést a Váchartyán, Zsidó, Gödöllő, Isaszeg, Pécel-i legkülső védővonallal. Január elején a harcok már a külvárosok peremén folytak. A Malinóvszki-hadsereg támadása nagyjából a Budapestre bevezető főútvonalak tengelyében, tehát Vác, Gödöllő, Monor és Soroksár irányából haladt előre. A védők előbb a Körvasút, majd nagyjából a Hungária-körút vonalába vonultak vissza. Időközben lázas gyorsasággal folyt Budapest védelmi berendezése. Az előbb említett vonalakban, majd tovább a Nagykörút, sőt a Kiskörút vonalában is védőállást rendeztek be a polgári lakosság igénybevételével. Az utcákat torlaszokkal zárták el, géppuska- és lövegállásokat építettek, egyes objektumokat pedig erős támaszpontokká rendeztek be. A védelmi berendezkedés ellenére a szovjet-erő előnyomulása megállás nélkül folyt és egymásután kerültek birtokába a koncentrikus védelmi övek. A védősereg ellátása eleinte szállítórepülőgépekkel, majd később, midőn a Ferihegyi és a régi lóversenytéren berendezett szükségrepülőter a támadók birtokába jutott, ejtőernyővel történt. Légifölény mindvégig biztosan a szovjet-erő kezében volt. Légicsatára alig került a sor és a Stormovikok korlátlan urai voltak a budapesti légtérnek. Egymásután hallgatták el a légvédelmi és tábori lövegeket. Napközben a védőcsapat teljesen megbénult, mert az éber zuhanóbombázók az utcákon mutatkozó legkisebb mozgásra lecsaptak. Az utcákon ezrével feküdtek a vonatalakulatok lovai és a tönkrebombázott, vagy géppuskázott gépjárművek. Január 17-én a koncentrikusan támadó erők a Kiskörút vonalát érték el, mire a megmaradt védőcsapat a hidakat felrobbantva, a budai oldalra vonult.

A páratlan gyorsasággal megépített újpesti és csepeli hadihidakom



megindult ezzel az erő és anyag özönlése a budai oldalra. Nem ismerjük a részleteket arra vonatkozólag, hogy Malinovszki erői teljesen vagy részben felváltották-e a budai arcvonalat tartó Tolbuchin-féle erőket. Mindenesetre a Malinovszki hadseregcsoport felszabadult erői elegendőek voltak ahhoz, hogy a már vázolt nehéz helyzetben lévő Tolbuchin hadseregcsoportot megerősítve, képessé tegyék azt a még Budán védekező részek felszámolására.

A Tolbuchin-hadsereg bravúros előretörése következtében a budai oldal természetes védővonalai még karácsonykor a Vörös Hadsereg kezébe estek. A Svábhegy, Jánoshegy, Hárshegy és Hármashatárhegy elfoglalásával a szovjet csapatok birtokába jutottak a Budapestet amfiteátrumszerűen övező magaslatok, kiváló figyelőhelyekkel és olyan védelmi lehetőségekkel, melyek alkalmasak voltak minden kitörési kísérlet megghiúsítására. Február elején a zuhanóbombázók állandó támadása a tüzérség és aknavetők erőteljes támogatása mellett megindult a harc Buda felszabadítására. Házról házra való szívós küzdelem közben egymásután jutottak a támadók birtokába a budai hegyvidék bástya-szerűen kiemelkedő csúcsai, a Sashegy, Kissvábhegy, Naphegy, majd a Gellérthegy is. Az ostrom utolsó napjaiban a védők már csak a Várhegyet, a Krisztina- és régi Viziváros területét tartották birtokukban. Reménytelen helyzetükben február 11-én a Hűvösvölgy irányában kitörést kíséreltek meg, amely a kitörésben résztvevő erők úgyszólván teljes megsemmisüléséhez vezetett. Február 12-én Budán is megszűnt az utolsó ellenállás.

Budapest felszabadítása lehetővé tette most már a magyar közlekedési vonalak teljes kihasználását. Boszorkányos gyorsasággal három új híd épült a lerombolt hidak helyén, egyben megépült az ideiglenes déli vasúti híd is. Így 5 hídon és egy vasúti hídon át indult meg a szovjet erők felvonulása a nagy tavaszi támadáshoz. A felszabadult Főváros lakossága szemtanuja lehetett ennek a lenyűgöző erejű átvonulásnak, melyben nehéz harckocsik, tüzérség és minden más korszerű hadianyag eddig soha nem látott tömegei vettek részt. Aki ezt az elsöprő erejű menetet, a szovjet katonák erőteljes, jól felszerelt és lelkes tömegeit átvonulni látta, megismerhette azt a kimeríthetetlen anyagi és erkölcsi tartalékot, amellyel a Szovjetunió rendelkezett és ha eddig még kételyei voltak a háború gyors kimenetelében, azok most végleg eloszlottak.

Budapest, a Magyar Középhegység és a Duna vonala jelentőségét bizonyítja, hogy 1945 március elején, tehát a Főváros esete után a németek hatalmas páncélos erőkkel Székesfehérvár térségéből újabb nagyszabású ellentámadást indítottak, amely azonban az előző kísérletek sorsára jutott. Ugyanekkor Eszéknél több hadosztállyal átkeltek a Dráván, azonban itt is rövidesen visszaverték őket. A végső győzelem gyors bekövetkeztét már semmi sem késleltethette többé.